

מסורת הש"ס

(א) שנת נא. מ"ק י: ימות מו. לקמן נט. (ג) ויפלא חט. (ג) ועיבודי סה: וישיג. (ד) ויפלא חטן בר חמי א"ר פדת. (ה) שבעות ז: (ו) שנת כ. (ז) ויע"ע חס' לקמן נט. ד"ה טו. (ח) בחולין סד. ד"ה סומנין איתא ליה לפיך וי"ל באתה ר"ת. (ט) ויפלא חטן חולין כו: (י) ומרומות פ"ע ה"א. (יא) ויפלא חטן.

לעז רש"י

בבלי"ק. פטריה. קבלי"ק. קבלי"ק. יתד, וי, וי.

מוסף רש"י

אין בהן משום בישולי עבדים. שגור חממים בבשולי נכרים משום חממת ועל שגאל כמו שגאל לא גזרו על בגול, דכיון שגאל כמו שגאל חי אינו שגול, ללא אהיה מיד, ולאו נאכלת על ידי מלחן חיים (בב"ב טו.). אפילו מריש אוניה. ואע"פ שממנה ליבשל (בחבובת גה.). כמאכל בן דרוסאי. לטעמי היה ומבשל בישול שלש (שבת כ. ב.) כל שהא מנושל עד ישראל מואכל בן דרוסאי שוב אין בגמרא משום בישולי נכרים. (שם.)

רבינו חננאל

כ"י שמואל בר יצחק דאמר משום רב כל הנאכל כמות שהוא בחי אין בו משום בישולי עובדי כוכבים. בסורא מתנו הכי. בפומבדיתא מהו לה הא הא לא שאלו שאינו עולה על שלחן מלכים לאכול בו או הפת אין בו משום בישולי עובדי כוכבים. איכא בינייהו דגיס קטנים וארדי דייסא דהני כגון דגיס קטנים (וארדי ח) אין נאכלין בחי ונאכלין בפת. וריסא נאכלת בחי ואינה נאכלת בפת כ"י. וזאת של עובדי כוכבים מותר ולא חיישן לפת שיש בו. שאין פת עובדי כוכבים אסורה באילה או לא משום חממת. אבל לכותה שרי דתני ר' חייא לוחם האפוי לרוח העשירה כלמרים פטורה מן החלה. אמר רב אסי אמר רב דגיס קטנים מלוחים אין בהם משום בישולי עובדי כוכבים. אמר רב יוסף אם צלאן עובדי כוכבים סומך עליהן משום ערובי תבשילין. ואי עבידיהו עובדי כוכבים כסא דהרסנא קמחא עיקר ולא הרסנא ולפיכך אסורי. אמר רב ברונא אמר רב עובדי כוכבים שותפים אורי באגם כל חגבים שצלו מחמת האור ואי דיעי אי טמא ואי טהור כולן אסורין ולא מיבעיא עובדי כוכבים אלא אפילו ישראל שחית האור

(א) אולי דל"ז נאכלין בני (ב) ומפשי דמייירי נמלחין (ג) נאכלין כפת וריסא איה נאכלת מו וכו' וע"ע בה.

אין מעמידין פרק שני עבודה זרה

לח.

עין משפט נר מצוה

קנא א ב מ"י פ"ז מהל מכלות אסורות הלכה ז טו סגן לאין קנא טו"ש"ע י"ד פ"י ק"ג טע"ף א: קנב ג מ"י שם הלכה טו טו"ש"ע שם טע"ף ז: קנג ד טו"ש"ע שם טע"ף ז: קנה ה ו מ"י שם הל' טו טו"ש"ע שם טע"ף ה: קנה ז מ"י שם הלכה טו טו"ש"ע שם טע"ף ו: קנו ח טו"ש"ע שם טע"ף ח:

רבינו חננאל (המשך)

באגם אסור. ומעשה שהיה בעובד כוכבים אחד היה. אבל משום בישולי עובדי כוכבים בהאי גזונא לא אסורי דהא א"ר יוחנן עובד כוכבים (שהרד"ק) [ההר"ף] רישא שרי למיכל ישראל מינה אפילו מריש אוניה. איתא לכתורי שער קא מביכין ולא לבשילין. הכא נמי לגלויי קא אסר מיכין. דייק רבינא מהא ד"ר יוחנן עובד כוכבים (שהרד"ק) [ההר"ף] רישא פ"י שהבהב ראש כבש להעביר עורה שרי למיכל מריש אוניה שמתבשל לפי שעה עובד כוכבים דשדא סיכתא לאתנא וקבר בה ישראל קרא ונתבשלה שרי. פ"י מי שנתן יתדות של עץ לייבשם לעצמן בספינות כמו מסמרים. ואמרין פשיטא מהו דחימא לבשולי אותן היתירות קא מיכין. ויכין שכוונתו לשום בישול בעלמא האי קרא שנתבשלה בכבשן אסורה. קמ"ל לשרורי. פ"י לחוקק קא מיכין ולא לבישול. גוויין דשמעתא עובד כוכבים שחלק בשר מירשאל ונתנו ע"ג האור או נתבשל כמאכל אסור כדדסיא אסור אע"פ שגמרו ביד ישראל אבל אם לא נתבשל כמאכל בן דרוסאי מותר. ונתיב מניא ישראל בשר ע"ג גחלים ובא עובדי כוכבים ומהפך בו עד שיבוא מביה"כ או מביה"ד ואינו חושש. והני מילי דליכא חשש דלמא חליף ליה:

מדרבנן. שלח יהא ישראל רגיל אללו במאכל ובמטעמה ויחלינו דבר טמא: דגיס קטנים וארדי ודייסי. אין נאכלין חיין ואין עולין על שולחן מלכים ללישנא קמחא יש צהן משום בישולי עובדי כוכבים ללישנא ברתא שרו: ארדי. בוליי"ן: מלוחין. נאכלין כמות שהן

אלא מדרבנן וקרא אסמכתא בעלמא אמר ר' רב שמואל בר רב יצחק אמר רב כל הנאכל כמות שהוא חי אין בו משום בישולי עובדי כוכבים בסורא מתנו הכי בפומבדיתא מתנו הכי אמר רב שמואל בר רב יצחק אמר רב רב שאינו נאכל על שולחן מלכים ללפת בו את הפת אין בו משום בישולי עובדי כוכבים מאי בינייהו איכא בינייהו דגיס קטנים וארדי ודייסי א"ר אמר רב אסי אמר רב דגיס קטנים מלוחים אין בהן משום בישולי עובדי כוכבים אמר רב יוסף אם צלאן עובד כוכבים סומך ישראל עליהם משום עירובי תבשילין ואי עבדינהו עובד כוכבים כסא דהרסנא אסור פשיטא מהו דתימא הרסנא עיקר קמ"ל דיקמחא עיקר אמר רב ברונא אמר רב עובד כוכבים שהצית את האור באגם כל החגבים שבאגם אסורין ה"ד אי לימא דלא ידע הי טהור והי טמא מאי איריא עובד כוכבים אפילו ישראל נמי אלא משום בישולי עובדי כוכבים כי האי גזונא מ"י אסור והאמר רב חנן בר אמי א"ר פדת א"ר יוחנן ה"ה"ה עובד כוכבים רישא שרי למיכל מיניה אפילו מריש אוניה אלמא לעבורי שער קמיוכין ו"ג לגלויי אגמא קא מיכין לעולם דלא ידע הי טהור והי טמא ומעשה שהיה בעובד כוכבים היה גופא אמר ר' (רבה בר בר ננה) א"ר יוחנן האי עובד כוכבים שרי למיכל מיניה אפילו מריש אוניה אמר רבינא הלכך האי עובד כוכבים דשדא סיכתא לאתונא וקבר בה ישראל קרא מעיקרא שפיר דמי פשיטא מהו דתימא לבשולי מנא קא מיכין קמ"ל לשרורי מנא קא מיכין ובא עובד כוכבים אמר רב יהודה אמר שמואל והינה ישראל בשר על גבי הפך ביה הוה בשיל פשיטא אלא לאו דאי לא הפך לא הוה בשיל אמאי מותר בישולי של עובדי כוכבים נינהו לא צריכא דאי לא הפך הוה בשיל בתרתי שעוי והשתא קא בשיל בהדא שעתא מהו דתימא קרובי בישולא מילתא היא קמ"ל והאמר ר' אסי א"ר יוחנן כ"ל שהוא כמאכל בן דרוסאי אין בו משום בישולי עובדי כוכבים אלא לאו דאי לא הפך לא הוה בשיל ביה הוה בשיל עובדי כוכבים התם כגון דאותביה בסילתא ושקליה עובד כוכבים ואותביה בתנורא תניא נמי הכי מניח ישראל בשר על גבי גחלים ובא עובד כוכבים ומהפך בו עד שיבא ישראל מבית הכנסת או מבית המדרש ואינו חושש שופתת אשה קדירה על גבי כירה ובאת עובדת כוכבים ומגיסה

אלא מדרבנן וקרא אסמכתא בעלמא. פרש"י דרבנן גזרו משום דחייש שמא יחלינו דברים טמאים ויותר היה נראה לפרש הטעם משום חממת וכן פ"ה במתני' אומר הר"ר אברהם ז"ר דוד דולאי שלקות אסרו חכמים כשהעובד כוכבים מנשלים בצימו אללו כשהוא מנשל בצימו של ישראל אין לחוש לא לחממת ולא לשמא יחלינו דברים טמאים ולא הודה לו ר"ת חלקו כלל חכמים צין רשות הישראל לרשות העובד כוכבים כי לעולם יש לחוש שמא לא יזהר גם בצימו של ישראל כמו בצימו של עובד כוכבים: איכא בינייהו דגיס קטנים וארדי ודייסי. פ"י שאינם נאכלים חיים ואין עולין על שולחן מלכים ואור"ת דמדינתק הני ולא נקט דבש וגבינה שעולין על שולחן מלכים ונאכלים חיים ש"מ דעמי למוקט דברים שנתעשה צהם לשון אחרון מוסף על הראשון ולהקל עליו לאפילו אינו נאכל חי כיון שאינו עולה לית ציה משום בישולי עובדי כוכבים ולכן פסק ר"ת דהלכתא כהני תרי לישני ואי איכא חד מייביחו או נאכל חי או אינו עולה אין צו משום בישולי עובדי כוכבים דבשל סופרים הלך אחר המיקל וראה מדאמרין לקמן בשמעמין (ע"פ) גצי משחא שליחא וכן גצי דבש צקתא התלמוד (לקמן נט.) חי משום בישולי עובדי כוכבים נאכל כמות שהוא חי הוא פירוש ולא שייך ציה בישולי עובדי כוכבים אע"ג דעולה על שולחן מלכים הוא וגם ר' יוחנן עזד לקמן (דף נט. ע"ש) עובדא להיתר גצי מורמוסא דשלקי עובדי כוכבים ואללו ישראל דלסקר רשז"ל וא"ל רבי יוחנן דלמקטורך עלך זיל הדר דכל שאינו עולה על שולחן מלכים אין צו משום בישולי עובדי כוכבים ואע"ג דמורמוסא אינו נאכל כמו שהוא ח"י: דגיס קטנים מלוחים אין בהם משום בישולי עובדי כוכבים. פ"י אס צישלן עובד כוכבים אחרי שמלחן ישראל שרו כיון שקודם בישולם היו נאכלים חממת מלחם אמר רב יוסף ואם צלאן סומך ישראל משום בישולי עובדי כוכבים מציילין ולא גרס עובד כוכבים עד ואי עבדינהו עובד כוכבים כסא דהרסנא כפרי"ס והשתא ניחא דלא תקשי לקמן ד"ר יוחנן דלסקר דג מליח וצ"ה לזויה דהתם מייירי צמלחו ישראל עובדי כוכבים ומגיסה

חיים אומר רבי יהודה דמדקאמר מלוחים דמשמע שאין מלוחים אסירי א"כ ז"ל דמייירי בגדולים קצת שעולים לפעמים על שולחן מלכים דאי לא תימא הכי תקשי לן להא דאמר איכא בינייהו דגיס קטנים פ"י דלמ"ד נאכל כמו שהוא חי יש צו משום בישולי עובדי כוכבים ולמ"ד אינו עולה דגיס קטנים אין צו משום בישולי עובדי כוכבים והלכתא כדרייהו לקולא וא"כ אמאי נקט מלוחים אפילו אין מלוחים נמי: קא משמע דין קימחא עיקר. מכלל היה ר"ת ממיר קמי"ש ואובול"ש של עובדי כוכבים לאותם שאין מהירים מפת של עובדי כוכבים דלמאי ניחוש אי משום דס בישולי עובדי כוכבים יש צו משום בישולי עובדי כוכבים עיקר והוי כמו פת וע"ע חס' לקמן נט. ד"ה קמ"ל: לעיורם ד"ר א"ר ידע הי טמא והי טהור. משמע הא חי הוה ידעי הי טהור הוה שרי ומאכל רחיה להמיר חגיגים בלא שחיתיה ועוד רחיה דעופות לא הוצרכו שחיתיה ו אלא מפני שהוטלו צין בהמה לגדים ולהלך לפטרן בולא כלום א"כ שכבר הוקפו לצדמה ממעט הא לחו הכי פטירי משום דהוקפו לגדים וכל שאן חגיגים שהוצרכו אחר דגים כהנא במוספתא וכל נפש חיה הרומשת צנים אלו דגים ולכל הנפש השורפת על הארץ אלו חגיגים ועוד תניא במוספתא א"כ אכל אדם חגיגים צין חיין צין מתין ואינו חושש וא"ת ומיין היכי שרו הא איכא בל תשקפו דאמרין ס"פ ר' עקיבא (שנת דף ז): רב חזיה לרב כהנא דקא מעבר שושביא אפומיה א"כ שקליה דלא לימרו קא אכל ליה וקא עבר משום בל תשקפו וי"ל דהא דשרי במוספתא חיין היינו היכא שחתך מננו אכר אכר ורחו ויטבו דליכא בל תשקפו בלחיהו אכר [עי' חולין סו. ד"ה במאי ומס' שנת ז: ד"ה דלא]: קא משמע דין לשרורי מנא קא מיכין. ואע"ג דאמרין צ"כ כלל גדול (שנת דף עבד: וע"פ) האי מאן דשדי סיכתא לאתנא חיין משום מנשל היינו לענין שנת דאע"ג לשרורי מנא קא מיכין מ"מ הוא מנשל קצת וגם לאותו בישול גרוע הוא מתכוין וגבי שנת החמירו להחשיכו אלל לענין בישולי עובדי כוכבים לא חששו ואינו (חייב) עד שיתכוין לבישול גמור:

ואתא